

Міністерство освіти і науки України
ДП «Київський Хореографічний Коледж»

Кафедра хореографії
(КХ(БЗ) 41/4)

Дипломний проект

На тему

«Магія Івана Купала:

сила кохання та пригоди в українських легендах»

Студентки 4 курсу

Кафедри хореографія

Форма навчання *заочна*

Гриценко Поліна Єгорівна

Викладач

Шляхтич Олеся Сергіївна

Київ 2023

ЗМІСТ**ВСТУП**.....**РОЗДІЛ 1. РЕЖИСЕРСЬКИЙ РОЗБІР ВИСТАВИ**

1.1. Лібрето

1.2. Характеристика персонажей

1.3 Декорації

1.4 Костюми

1.5 Музичний супровід

1.6 Реквізит

1.7 Режисерська експлікація

1.8 Стилiстика хореографії.....

1.9 Розбір вистави по сценах та діях

1.10 Сценографічні ходи

РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СВЯТА ІВАНА КУПАЛА

2.1. Івана Купала: святкування та звичаї

2.2 Язичницькі обряди

2.3 Легенди Івана Купала

2.4 Купальські та русальні пісні

2.5 Сучасне святкування Івана Купала

2.6 Вплив Івана Купала на сучасну культуру та мистецтво

ДОДАТКИ.....**ВИСНОВКИ****Список використаних джерел**.....

ВСТУП

Актуальність теми:

Тема "Магія Івана Купала: сила кохання та пригоди українських легенд" може бути досить актуальною з кількох причин.

По-перше, культурна спадщина та ідентичність: вивчення українських легенд та їх інтерпретація в танцювальній постановці дозволяє підкреслити культурну спадщину України та підтримати відчуття національної ідентичності.

По-друге, популяризація української культури: створення вистави на основі українських легенд може сприяти популяризації української культури як української громади, так і серед міжнародної аудиторії.

По-третє, відродження народних традицій: через поєднання традиційних елементів українського танцю, музики та костюмів з сучасними хореографічними рішеннями, тема може сприяти відродженню народних традицій і привернути увагу молоді до збереження та розвитку культурного надбання.

По-четверте, підтримка мистецької творчості: робота над такою темою надає можливість хореографам, художникам та костюмерам розкрити свої творчі здібності, створити нові та оригінальні вистави не схожі на звичайні хореографічні постановки, які вже звичні для глядача, та внести свій внесок у розвиток українського мистецтва.

По-п'яте, унікальність та екзотика: легенди та міфи Івана Купала мають свою унікальність та екзотичний колорит, що може привернути увагу глядачів та зацікавити широке коло людей, які цікавляться культурою та міфологією.

Отже, тема "Магія Івана Купала: сила кохання та пригоди українських легенд" має велику актуальність як для балетмейстерів та працівників над виставою, так і для глядачів .

Мета:

- Збереження та популяризація української культури: ця тема дає змогу вивчати, відтворювати та презентувати українські легенди, їх символіку та цінності. Також збереження та популяризація цих культурних спадщин для молодого покоління та широкої громадськості.

- Творчість та інновації: розробка та створення вистави на основі легенди про Івана Купала може сприяти творчому розвитку хореографів, художників, музикантів та інших творчих професіоналів. Також, розширення границь традиційного танцю та введення новаторських елементів та ідей.

- Естетичне задоволення та розвага: постановка на основі українських легенд може пропонувати глядачам естетичне задоволення через поєднання музики, танцю, костюмів та сценографії. Задача створити незабутні враження та емоції, новий розважальний досвід для глядача.

- Виховання моральних та культурних цінностей: Легенди часто несуть в собі моральні поуки та цінності. Через виставу на основі легенди про Івана Купала можна передавати такі цінності, як кохання, відвага, цілеспрямованість, відданість своїм принципам, які є актуальними і важливими в будь-якій епохі.

Ідея:

Ідея створення вистави на основі легенди Івана Купала полягає в тому, щоб відтворити поєднання легенд та міфології з музикою та танцем, розкриття магії та романтики усіх подій. Також, створити поєднання традиційного та сучасного мистецтва та завдяки цьому отримати інтерпретацію давньої української легенди, використовуючи витончену музику, традиційні та сучасні хореографічні елементи, яскраві українські костюми та декорації.

Головна ідея полягає в тому, щоб донести до глядачів та втілити у виставу силу кохання та магію цієї легенди, натхнення на глибше

розуміння української культури та її спадщини, щоб глядач зміг зануритись у цю історію та прожити її разом із артистами.

Інноваційність: полягає в поєднанні стилів хореографії, такі як: сучасна хореографія, класичний танець, характерний та етнічні елементи.

Також для цієї вистави використовуються світові ефекти, а замість звичайних декорацій, на місці задника можна використовувати проєкції. Наприклад: ліс, в якому рухаються дерева, озера, показати на проєкційному екрані всю красу української природи.

Об'єкт дослідження: само свято Івана Купала.

Предмет дослідження: Символіка та обряди: аналіз символіки, яка пов'язана зі святом Івана Купала, таких як вогонь, вода, квіти, вінки тощо. Вивчення обрядів, які пов'язані зі святом, наприклад, стрибання через вогонь, співання пісень, пошуки квітів тощо.

Культурні традиції та звичаї: дослідження історичних та культурних аспектів свята Івана Купала, зокрема його коріння, етнічні особливості, зв'язок з прадавніми традиціями та вплив на сучасну культуру.

Методи дослідження: у своїй роботі я використовувала аналіз аудіовізуального матеріалу. Тобто, дивилась різні історичні фільми про Івана Купала, відео обрядів та святкування, слухала купальські ті русальні пісні. Історичний аналіз та літературний огляд. Я прочитала багато легенд та міфів про це свято, дослідила всі традиції та обряди.

Проблематика: Збереження та відтворення української культурної спадщини: Проблемою є втрата традиційних українських легенд та святкувань через глобалізацію та сучасні тенденції. Дослідження спрямовується на виявлення та збереження цих цінних культурних артефактів для майбутніх поколінь.

Символіка та сакральний характер українських легенд: Українські легенди мають часто глибокий символічний зміст та сакральний характер. Проблемою є розкриття цих символів та їхнього впливу на сприйняття та розуміння світу, а також на формування ідентичності українського народу.

Вплив українських легенд на сучасну культуру та мистецтво: Проблематика полягає в дослідженні впливу українських легенд на сучасну літературу, кіно, музику, театр та інші сфери мистецтва.

Ступінь вивченості теми: висока, оскільки це свято має глибокі коріння у культурі багатьох народів і досліджується у різних галузях науки. Протягом останніх десятиліть було проведено значну кількість досліджень, які зосереджувалися на різних аспектах цього свята.

Наприклад, історики вивчають походження та розвиток свята Івана Купала, з'ясовують його історичні корені та еволюцію в різних культурах. Етнографи аналізують традиції та звичаї, пов'язані з цим святом, в різних регіонах та етнічних групах. Літературознавці вивчають літературні твори, присвячені Івана Купала, археологи досліджують артефакти, пов'язані з цим святом. Культурологи досліджують його вплив на суспільство та культуру.

Однак, варто зазначити, що вивчення теми про свято Івана Купала може мати різний ступінь деталізації і фокусуватися на конкретних аспектах або аналізувати її з різних наукових позицій. Тому, хоча ця тема вже досить добре досліджена, завжди є місце для подальшого дослідження та виявлення нових аспектів, особливо з урахуванням зміни соціального, культурного та історичного контексту.

Цілі:

Цілі для створення вистави полягають у тому, щоб знайти трупі виконавців для вистави, які впораються з хореографією та зауваженнями режисера. Знайти звукорежисера, щоб він зробив грамотні та милозвучні переходи між треками та додав свої правки. Найняти монтажерів та працівників по світлу, вони додадуть настрою для кожної сцени, за допомогою світла та декорацій на екрані. Також, потрібні люди, які будуть займатись реквізитом та декораціями, які знаходяться на сцені, наприклад: хатинка, дерева та каміння. Важливу роль грають костюми, треба знайти майстрів, які зможуть з ескізів, перенести костюми у реальність. Та звичайно, головною ціллю є

те, щоб втілити виставу у життя, показати її на сцені, та донести глядачеві всю мету та ідею постановки.

Завдання:

1. Дослідити сучасне святкування Івана Купала в різних регіонах або країнах. Проаналізувати зміни в традиціях, символіці та сприйнятті свята в сучасному світі.

2. Вивчити вплив свята Івана Купала на сучасну культуру і мистецтво. Дослідити, які мотиви та символи пов'язані з Івана Купала використовуються у літературі, музиці, живописі, театрі або кіно.

3. Вивчити історичні корені та етнічні особливості свята Івана Купала в різних культурах. Порівняти традиції та обряди, пов'язані з цим святом, у різних народів або регіонах та визначити спільні елементи або відмінності.

4. Дослідити сакральний аспект свята Івана Купала. Вивчити символіку вогню, води, квітів та інших елементів свята, їх релігійну та міфологічну значимість, а також спробувати з'ясувати, які духовні цінності вкладаються у це свято.

РОЗДІЛ 1. РЕЖИСЕРСЬКИЙ РОЗБІР ВИСТАВИ

1.1. Лібрето

Дія перша.

Події відбуваються на березі річки, маленького українського селища на заході України. Молодь святкує свято Івана Купала. Дівчата плетуть вінки, а хлопці розпалюють вогнище. Усі веселяться, водять хороводи, співають пісні, танцюють та стрибають через багаття. Головні герої Степан та Марічка, закохана пара, теж були на цьому святі. Повеселившись, дівчата тікають від хлопців до води, щоб ворожити на кохання. Вони взяли свої вінки та пустили їх по воді. До них побігли хлопці, подивитись як ворожать дівчата. Степан та Марічка залишились вдвох, та почали танцювати. Степан розповів Марічці про чарівний цвіт папороті, який цвіте лише раз на рік у свято Івана Купала. За легендою, парубок що знайде його зможе бачити майбутнє, розуміти мову тварин та птахів та знаходити заховані в землю скарби. Степан хоче піти на пошуки цієї чарівної рослини, Марічка намагається відмовити його, адже у лісі цю квітку охороняє нечиста сила, та йти на її пошуки досить небезпечно. Степан завіряє кохану, що він впорається, та коли знайде цвіт папороті, то подарує Марічці усі заховані скарби. Із страхом на душі Марічка відпускає Степана у страшний ліс. Вони прощаються, та Степан вирушає на пошуки.

Дія друга.

Потрапляючи в ліс Степан йде дуже впевнено, доки ж не почув дивні звуки. Деревя своїми гілками почали окутувати парубка, за ноги хапати, не пускаючи його до хащі лісу. Але Степан не злякався та подолав цю перешкоду. Йде він далі, та бачить красивих дівчат біля озера, вони дуже

гарно співали, та гукали Степана, щоб той підійшов до них. Не думаючи, Степан подався до них ближче, і в одну мить прекрасні дівчини перетворились на страшних русалок, які хотіли втопити його, але Степан не розгубився, та йому вдалось втекти. Далі по дорозі до самої хащі лісу на шляху Степана з'являється ще одна пригода. Поміж деревами та кущами поховались відьми, вовкулаки та лісовики. Але й тут лісова нечисть не змогла нашкодити парубку, та схопити його. Степан виривається з їх страшних лап та біжить далі. Вже майже опівночі та нарешті наш герой потрапляє на галявину у найглибшу хащу лісу, стомлений але дуже радісний. І бачить він той самий кущ чарівної папороті. Ставши поряд із рослиною, взяв пучок полину та накреслив коло навкруги себе, а під рослину постелив хустку. Та з'явилася брунька, яка, ніби жива, коливається і росте, повертається і скаче. Рівно опівночі, із страшним тріском і громом, брунька розірвалась і на світ з'явилась вогняна квітка нечуваної краси, така яскрава, що не можна навіть дивитись, і пахощі від неї ідуть по всьому лісу. У ту ж мить у лісі здійснюється неймовірний гамір, шум, крик, грюкіт, регіт, завивання і бозна що! Здається Степану, що все на нього валиться, ось-ось придушить! Він схопив квітку, поклав біля серця та швидко побіг з лісу. На наступний ранок приходиться Степан до своєї коханої, та дарує їй купу прикрас та скарбів. Щасливі та закохані молодята грають весілля.

1.2. Характеристика персонажей

Степан- молодий парубок, закоханий у Марічку. Цілеспрямований, сильний, не боїться перешкод, зробить все, щоб він та його кохана були щасливі.

Марічка- красива дівчина, переживає за свого коханого, який пішов у небезпечний ліс.

Лісові істоти: русалки, лісовики, вовкулаки та відьми- страшні та могутні, охороняють свій ліс та чарівний цвіт папороті.

Молодь на святі Івана Купала- звичайні хлопці та дівчата, які прийшли святкувати та веселитись.

1.3 Декорації

Перша дія, перша картина.

Події відбуваються біля річки, отже декорації заднього плану, зображені на екрані: річка, за нею, вдалі видніються маленькі українські білі хатинки, розмальовані червоними кольорами, збоку видно частину лісу, в небі літають пташки, вони зображені маленькими. Передній план: посередині сцени стоїть велике багаття із вогнем, через яке буде стрибати молодь, по боках сцени стоять дерева. Світло на сцені яскраве.

Друга дія, перша картина.

На екрані зображене озеро, на якому живуть русалки, воно зображене майже на весь задній план, навкруги нього дерева та кущі, вони зображені у темно зелених тонах. Збоку на сцені стоять великі каміння сірого кольору, перед ними та на них сидять русалки. Після соло головного героя відбувається вирубка світла, щоб русалки змогли вийти на сцену. Потім світло на сцені затемняється додаються зелене, бірюзове та синє світло, щоб вдавався ефект вечора у лісі.

Друга дія, картина друга.

Опускається інтермедін на передній план сцени , на ньому зображено багато дерев, поміж якими ховається лісова нечисть, яка теж зображена на інтермедіні. Поки головний герой танцює із лісовими істотами перед інтермедінами, за ними змінюються декорації на другу

картину. Потім відбувається вирубка, щоб підняти інтермідін та змінити картину.

Третя картина: на задньому плані зображений темний ліс. На передньому плані посередині сцени стоїть великий кущ із квіткою червоного кольору- цвіт папороті. На сцені світло приглушене, не яскраве, акцент робиться на головного героя.

Друга дія, картина четверта.

На задньому плані зображене поле з квітами та колосками. Вдалині видніються білі українські хатинки. На сцені збоку позаду стоїть біла хатинка із плетеним парканом, на якому зверху повішені соняшники та коричневі горщики. Світло яскраве, відображає радість та веселощі.

1.4 Костюми

Костюм Степана: біла сорочка з вишитими квітами та українським орнаментом на груді та плечах, з червоним поясом з тоненького плетеного шнурка, білі довгі штани, на правій нозі теж візерунки з квітами.

(див. Додаток 1., рис. 1.1)

Костюм Марічки з першої дії: волосся заплетене в косу, на голові червоний обруч, сукня з пишною спідницею до колін, верх білого кольору, комір прикрашає червона бахрома. Рукава у сукні теж білого кольору з вишитими квітами та листям. Спідниця синього кольору, з червоним поясом та чорним фартухом, який також прикрашений вишитими квітами, червоною бахромою та візерунками. Потім додається вінок з польових квітів та колосків.

(див. Додаток 2., рис. 1.2)

Костюм Марічки з другої дії: біла сукня з пишною спідницею до колін, прикрашене візерунками квітів червоного кольору на рукавах, вишиті українськи орнаменти переходять з талії до низу спідниці, червоне масивне намисто. Головний убір такий ж самий як з першої дії.

(див. Додаток 3., рис. 1.3)

Костюми русалок: головний убір нагадуючий рибні плавці, ніжно синього кольору. Комбінезон із довгою спідницею та довгими рукавами, вони прикрашені маленькими плавцями. Комір у вигляді шарфу, зеленого кольору, спідниця прикрашена різними візерунками звисаючими клаптиками напівпрозорої тканини голубих та зелених відтінків.

(див. Додаток 4., рис. 1.4)

Костюми лісовиків: вільні сорочки у коричневих та зелених кольорах з довгими вільними рукавами, прикрашені листям. Вільні довгі штани, коричневого кольору.

Костюми відьом: сукня вільного крою, темно фіолетового відтінку, із клаптиками напівпрозорої тканини фіолетового кольору. На ногах вдягнуті лосини сірого кольору. Волосся заплетене у дві маленькі коси, з вплетеними стрічками той самої тканини, як на сукні, друга частина волосся розплетена.

Костюми молоді-кордебалету:

Хлопці: білі сорочки та штани, з поясом різних кольорів, прикрашені українськими візерунками та вишивкою.

Дівчата, перша дія: білі сукні-сорочки, довжиною до колін, з довгими рукавами, червоним поясом на талії та фартухом, який прикрашений орнаментом. Рукава, спідниця та верх прикрашені

візерунками чорного та червоного кольору, та вишивкою квітів. На шиї висить червоне намисто. Волосся заплетене в косу, а на голові вінок з польових квітів та колосся.

(див. Додаток 5., рис. 1.5)

Дівчата, друга дія: сукні з пишною спідницею, довжиною до колін, та довгими пишними рукавами, прикрашені вишивкою квітів. Головний убір: червоний обруч.

1.5 Музичний супровід

У своїй виставі я використовую різні музичні напрямки, такі як: українські народні пісні, твори українських ансамблей та оркестру, русальні та купальські пісні та пісні українських співаків. Це буде так звана музична суміш, щоб максимально передати глядачу настрій, атмосферу та культуру вистави.

1. Дія перша. Картина перша. Вихід головних героїв та кордебалету, спільний танок.

Українська народна пісня «Купала на Івана»

2. Дія перша. Картина перша. Окремий танок дівчат з вінками.

Українська народна пісня «Жайворонки» у виконанні оркестру

3. Дія перша. Картина перша. Окремий танок хлопців.

Музика українського народного танцю «Гопак» у виконанні оркестру

4. Дія перша. Картина друга. Соло головної героїні.

Марія Квітка, пісня «Карі очі»

5. Дія друга. Картина друга. Соло головного героя

Марія Квітка, пісня «Голубоньки»

6. Дія друга. Картина перша. Танок русалок.

Грицюк Ірина та Катерина, українська народна пісня «Веду русалку»

7. Дія друга. Картина третя. Соло головного героя з цвітом папороті.

DakhaBrakha ft. Максим Бережнюк, пісня «Крокове колесо»

8. Дія друга. Картина четверта. Танок головної героїні з женочим кордебалетом.

Музика українського танцю «Лелека» у виконанні українського ансамблю Дивограй

9. Дія друга. Картина четверта. Дуєт головних героїв.

Марія Квітка, пісня «Гарна я» Текст народної творчості в творчій переробці

10. Дія друга. Картина п'ята. Спільний номер головних героїв та кордебалету, святкування весілля.

Троїсті музики Прикарпаття та Буковини «Весільні мелодії»

1.6 Реквізит

Перша дія. Картина перша:

У всіх дівчат повинні бути вінки з польових квітів та колосся, вони одягаються лише тоді, коли дівчата йдуть ворожити до річки.

Друга дія. Картина друга:

Деякі лісовики тримають у руках дерев'яні палиці.

Друга дія. Картина третя:

Реквізит Степана: пучок полину, хустка та квітка папороті.

Друга дія. Картина четверта:

Реквізит Степана: скринька із скарбами, в ній будуть знаходитись усілякі прикраси, черевички, сукні.

Дія друга. Картина п'ята:

Реквізит для весілля: рушник, який буде прикрашений українською вишивкою.

1.7 Режисерська експлікація

Вихідна подія:

Святкування Івана Купала, обряди, такі як стрибання через вогнище, ворожіння біля річки, відправлення вінків у воду, Співання пісень та танці. Ідея Степана піти на у ліс пошуки чарівної квітки.

Основна подія:

Пригоди Степана у лісі, зустріч з магічними істотами, подолання всіх перешкод на його шляху.

Центральна подія:

Знаходження цвіту папороті.

Фінальна подія:

Зустріч головних героїв, радість та щастя, святкування весілля Степана та Марічки.

1.8 Стилiстика хореографії

Стилiстичним напрямком моєї хореографії є поєднання класичної хореографії з сучасним танцем та народно-сценічного танцю. Народна хореографія: Вистава може використовувати традиційні українські хореографічні елементи, які відображають народну культуру та традиції. Наприклад, хореографічні мотиви танців, рухи, стилізація та пози, що характерні для українських народних танців. Елементи сучасної хореографії: хореографія поєднує традиційні елементи з сучасною хореографією, створюючи унікальний стиль вистави.

1.9 Розбір вистави по сценах та діях

1. Дія перша. Картина перша:

Перший вихід кордебалету та солістів, спільний танок;

Окремий танок дівчат з вінками;

Окремий танок хлопців.

2. Дія перша. Картина друга:

Кордебалет залишає сцену, дуєт головних герої, соло головної героїні.

3. Дія друга. Картина перша:

Потрапляння головного героя до лісу, соло;

Танок русалок, поява головного героя на озері, спільний танок русалок та Степана.

4. Картина друга:

Танок головного героя з кордебалетом-лісовими істотами.

5. Картина третя:

Соло головного героя, він знаходить цвіт папороті, забирає його та тікає з лісу.

6. Картина четверта:

Танок головної героїні з кордебалетом-дівчатами;

Поява головного героя, дует Марічки та Степана.

7. Картина п'ята:

Спільний номер головних героїв та кордебалету, святкування весілля.

1.10 Сценографічні ходи

Дія перша. Картина перша. Дівочий танок

(див. Додаток 6., рис. 1.6)

РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СВЯТА ІВАНА КУПАЛА

2.1. Івана Купала: святкування та звичаї

Свято Івана Купала є одним з найбільш відомих та популярних народних свят на території України та інших країн Східної Європи. Це свято відзначається в ніч з 6 на 7 липня (20 червня за старим стилем) і пов'язане з приходом літа, плодючістю та магічною силою природи.

Основні елементи та обряди, пов'язані зі святом Івана Купала, включають:

- **Вогні та вогнища:** Під час свята розпалюються вогнища, навколо яких збираються люди. Вогонь має очищувальну силу та символізує сонце, силу та енергію. Люди стрибають через вогонь, що вважається символом очищення, відродження та захисту від злих сил.
- **Водяні процесії:** Багато святкових обрядів пов'язані з водою. Люди купаються у річках, озерах або спеціально підготовлених водоймах, осколки покинутих одягів та віночків закидають у воду, що символізує очищення, омолодження та повернення плодючості.
- **Квіти та віночки:** Люди сплітають віночки з квітів і трав, прикрашають їх стрічками та гілочками. Ці віночки покладають на воду або висівають на вогнище. Віночок вважається символом плодючості, краси та щастя.
- **Співи, танці та розваги:** У ніч Івана Купала влаштовуються святкові розваги, пісні, танці та ігри. Люди грають на музичних інструментах, співають народні пісні.

Івана Купала є одним з найважливіших язичницьких свят на території Східної Європи. Воно має глибокі корені в слов'янській

міфології та язичницькій релігії. Основні риси та характеристики Івана Купала як язичного свята включають:

- Поклоніння природі: Івана Купала було пов'язано з вшануванням природних сил та елементів, таких як сонце, вогонь, вода, рослини та тварини. Це свято символізувало величезну важливість природи для людей та залежність від її плодючості;
- Міфологічні персонажі: Івана Купала пов'язано з наявністю різних міфологічних персонажів, таких як Купала (Бог сонця та вогню), Марена (Богиня плодючості), Водяники (водні духи) та інші.

2.2 Язичницькі обряди

Язичницькі обряди, пов'язані зі святом Івана Купала, мали на меті залучення плодючості, захисту від злих сил та сприяння загальному благополуччю. Деякі з цих обрядів включають:

- Обливання водою: Люди обливалися водою з річок, озер або водоймищ, вірячи, що це принесе їм здоров'я та красу, а також змиває з себе негативну енергію та повертає плодючість.
- Стрибки через вогнища: Вогонь мав особливе значення в язичницьких обрядах. Люди стрибали через полум'я вогнищ, вірячи, що це приносить їм очищення, відродження та захист від лихих сил.
- Збирання лікарських трав та квітів: Люди вирушали на природу, де збирали різноманітні лікарські трави та квіти. Вважалося, що ці рослини мають особливу магічну силу плодючості, зцілення та захисту.
- Магічні обряди: У святкову ніч здійснювалися різні магічні дії, такі як загадування бажань, виготовлення амулетів та заклинань. Ці обряди мали на меті залучити плодючість, щастя та відвернути негативну енергію.

- Віщування: Люди намагалися віщувати свою майбутню долю шляхом спостереження за природними знаками та символами, такими як поведінка птахів, хмари або водні ознаки.

Важливо зауважити, що сучасне відзначення свята Івана Купала може включати як язичницькі, так і християнські елементи, але традиції все одно збереглися.

2.3 Легенди Івана Купала

Існує багато різних легенд про свято Івана Купала, зі своїми нюансами, я вибрала дві легенди, які добре описують всі таїнства та суть цього свята.

1. Існує красива легенда, пов'язана зі святом Івана Купала і міфічним цвітом папороті. Легенда розповідає про те, що в ніч Івана Купала, коли ніч найкоротша і сила магії максимальна, на дні лісового ставка розкривається чарівний цвіт папороті.

Згідно з цією легендою, цей цвіт з'являється лише на кілька хвилин, саме о півночі, коли відбувається магичне злетіння чаклунок, феїв і водяниць. Тільки найщасливіші і найвірніші серед усіх учасників свята мають можливість побачити його. Кажуть, що той, хто знайде цей чарівний цвіт, одержить безмежне щастя, багатство та любов. Люди, які прагнуть знайти цей цвіт, вирушають у нічну подорож до лісу під проводом старшого чаклуна або відомого провісника. Вони слідуєть за чарівним світлом папоротевого цвіту, яке веде їх до його розквіту. Проте, це завдання не легке, оскільки ліс повний загадок і хитрощів, і дорога до цього цвіту повна випробувань. Ті, хто зуміли знайти цей цвіт, отримують величезну нагороду - їхні бажання виконуються. Вони отримують необмежену силу, щастя та благополуччя. Однак, важливою частиною

легенди є те, що цей цвіт не може бути зірваний або забраний. Він лише відкривається тим, хто має щирю віру і душу, відкриту до магії.

2. Легенда Івана Купала пов'язана зі святом Івана Купала, яке відзначається на території України та деяких інших країнах Східної Європи 7 липня (20 червня за старим стилем). Це свято має давні коріння і пов'язане з поклонінням сонцю, воді та природним силам.

Згідно з легендою, в ніч перед святом Івана Купала, коли сонце сідає за горизонт, з'являються чарівні сили. У цю ніч кожен, хто знайде цвіт квітки папороті, зможе побачити ці сили та здійснити бажання. Проте знайти цю квітку нелегко, оскільки вона з'являється лише на декілька хвилин. Ті, хто не встигає її знайти, можуть потонути у річці або зазнати інших неприємностей. У цю ніч також поширено звичай спалювати вогнища та стрибати через вогонь. Віриться, що це очищає від лихих сил та приносить щастя та здоров'я.

Також існує розповідь про кохання Івана та Марини. За легендою, вони закохалися одне в одного, але були розділені рікою Дніпро. Вони домовилися зустрітися в ніч Івана Купала, коли ріка перетворюється на сушу. Проте коли Марина дісталася до річки, вона побачила, як Іван спілкується з іншою жінкою. Розчарована та засмучена, Марина загинула у воді, а Іван, дізнавшись про це, втік до лісу. З того часу вважається, що в ніч Івана Купала можна зустріти їхні привиди, які все ще шукають одне одного.

2.4 Купальські та русальні пісні

1. Купальські пісні

Перед Купальським святом плодюча енергія Сонця і Землі досягає найвищої точки, а далі йде на спад. Це явище символізує звичай "ховати Ярила", який здійснюють заміжні жінки. Хлопці, дівчата, а також вдови до цього свята не допускалися. Вважалося, що самотність не повинна існувати, все має бути в парі.

Настають найкоротші літні ночі — свято Купайла, і звідусіль: лісів, гаїв, берегів річок линуць купальські співи. Через християнський вплив їх подекуди стали називати "петрівочними піснями". Купальські пісні — це переважно мрії дівчат про заміжжя, прощання з вільним життям, бо восени настає пора весіль. Зміст цих пісень язичницький, купальський.

У цей день земля має найбільшу силу, яку віддає цілющим травам. До сходу сонця треба було збирати трави. Перед початком збирання приносили жертву землі — клали хліб-сіль або монету як плату за щедрість і цілюще зілля.

Купальське дійство складається з багатьох елементів: плетіння вінків, запалювання вогнища і стрибання через нього, прикрашання стрічками й віночками жіночого деревця (Марени, Купали) і водіння хороводів навколо неї, запалювання колеса і спалювання солом'яної чоловічої ляльки Купайла. Всі ці дії супроводжувалися піснями, веселим сміхом молоді, ворожінням на вінках, купанням, шлюбною ніччю. Найпопулярнішими є пісні, що співають і сьогодні, проте в них часто вже переплутана християнська символіка з рідновірською, тому й прижилася така неприродна назва цього свята як "Івана-Купала". Хоча народ

переважно не замислюється, як можна поєднати релігії-анта-гоністи: язичницького Бога Купайла і християнського "святого" Івана.

Хлопці з дівчатами, перестрибуючи через багаття, міцно тримаються за руки. Якщо руки не роз'єднуються, значить буде щасливе подружжя. Через вогонь стрибає не тільки молодь, але й чоловіки, й жінки, також через нього переносять дітей. Вогонь не лише очищає душі від гріхів, а й перевіряє на сумісність подружжя.

Попіл із купальського вогнища беруть для посипання подвір'я та городу, для здоров'я і родючості. Волхвині (відунки) брали його для своїх потреб: лікування хворих, замовляння та чаклування. Християнські священики залякували людей цими чаклунками, тому, на жаль, в писемних джерелах збереглося тільки негативне значення цього давнього звичаю, мовляв, "у цей день можна піймати відьму, яка бере попіл з купальського багаття". У цю ніч слід купатися в річці - це найкращий час для здоров'я. Купальські розваги молоді й нині є улюбленими в українців. Громади рідновірів у Києві святкують Купайла на березі Дніпра в день літнього сонцестояння 20-21 червня¹⁶. Свято продовжується всю ніч і залишає надовго незабутні враження. Ці звичаї можна відродити у всіх містах і селах України, щоб молодь могла прилучитися до живлющого джерела народної пам'яті.

2. Русальні пісні

Русальні пісні виконуються під час Зелених свят на початку або в середині травня, в час найбільшого замаювання землі зелями, квітами й травами. У християнстві це свято-відоме як Трійця і відбувається із значним запізненням через відставання ортодоксального календаря (змішується від початку до кінця червня, 50-й день після Пасхи). Наші Предки вірили в Русалок, або Мавок (нявок), тобто духовних істот, які

поселяються серед рослин у лісах, полях, водах. Вважалося, що ці духовні сили можуть або сприяти, або шкодити людям. Тому від них потрібно було мати обереги — полин або любисток, подекуди — м'яту, лепеху, часник тощо. Не можна в ці дні ходити в жито, купатися в річці, щоб русалки не залоскотали. Слово оберіг означає те, що треба було мати "о березі" (при березі), звідси — оберігати. Пахучі трави — це жертви Русалкам і Берегиням.

Звичай вносити до хати зілля на Трійцю означає запросини Русалок, бо вони живуть у травах і квітах. Це був своєрідний обряд вшанування їх як своїх Прародичів. У перший день Трійці Русалок "виводять із села". Дівчата у полі готують обід — поминальну тризну, завітчують себе вінками і, взявшись за руки, йдуть співаючи.

Після Русалій дівчата кидають свої віночки на город, вірячи у їхній магічний вплив на врожай. Другим лейтмотивом русальних пісень є прохання Русалок, щоб дівчата їм дали сорочки, а жінки — намітки:

Сиділа Русалка на білій березі, Просила Русалка в дівочок сорочки:
— Дівочки-сестрички, Дайте мені сорочки, Хоч не біленької, Але тоненької...

Тому жінки чи дівчата в ці дні вивішують у лісі та в гаю на деревах шматки полотна як своєрідне жертвоприношення Русалкам. Можливо, цей обряд символізує воскресіння душ покійних родичів у нових тілах новонароджених дітей (адже сорочка — символ тіла, яке вкриває душу). Отже, Русалії — це звичай поминання Предків. Він має дуже давнє походження і значення; в час, коли цвіли жита, люди боялися, щоб із цвітом не сталося чогось лихого. Тому й зверталися до Предків, прохаючи захист}' і приносячи їм жертви. На могилах влаштовували тризни. Ці звичаї збереглися і досі, особливо на Поліссі.

2.5 Сучасне святкування Івана Купала

Сучасне святкування свята Івана Купала може відрізнятися в залежності від регіону та культурного контексту, але в цілому має деякі спільні риси. Ось деякі особливості сучасного святкування Івана Купала:

1. Вогняні обряди: Одним з найважливіших аспектів святкування Івана Купала є вогняні обряди. Зазвичай люди збираються навколо великого багаття або вогнища, де співають пісні, танцюють, стрибають через вогонь і виконують різні ритуали. Вогонь символізує очищення, відродження та захист від злих сил.

2. Квіткові вінки: У святкуванні Івана Купала використовуються квіткові вінки, які сплітають зі свіжих трав, квітів та гілок. Ці вінки надягають на голову або спускають по воді як символ чистоти, краси та життєвої сили.

3. Плавання та обряди з водою: Вода також має велике значення під час святкування Івана Купала. Багато людей занурюються в річки, озера або море, відзначаючи очищення і позбавлення від негативних енергій. Також проводяться різні обряди з водою, наприклад, омивання обличчя або руки у ранковій росі.

4. Фольклорні вистави та розваги: Під час святкування Івана Купала часто проводяться фольклорні вистави, концерти, танці та ігри. Учасники вдягаються у національні костюми, виконують традиційні пісні та танці, демонструючи багатство культурних традицій.

2.6 Вплив Івана Купала на сучасну культуру та мистецтво

Вплив свята Івана Купала на сучасну культуру та мистецтво є значним і розгалуженим. Це свято викликає інтерес і надихає багатьох

митців, літераторів, художників та музикантів. Ось деякі аспекти впливу свята Івана Купала на сучасну культуру та мистецтво:

1. Література: Іван Купало і свято, що носить його ім'я, зустрічаються у багатьох літературних творах. Література, присвячена цьому святкуванню, включає в себе поезію, романи, оповідання та п'єси. Такі відомі автори, як Леся Українка, Михайло Коцюбинський та Василь Стефаник, використовували мотиви Івана Купала у своїх творах.

2. Музика: Свято Івана Купала надихає музикантів на створення різноманітних композицій. Існують музичні твори, що присвячені цьому святкуванню, які включають у себе народні мелодії, музичні елементи, що символізують вогонь, воду та природу. Відомий український композитор Микола Леонтович написав оперу "Вечір на Івана Купала", яка стала класикою української музики.

3. Живопис та графіка: Символіка Івана Купала використовується художниками для створення картин, графічних робіт та ілюстрацій. Мотиви вогню, квітів, обрядових дій і символів свята Івана Купала можна знайти у творах багатьох художників, які намагаються передати енергію та магію цього святкування.

ДОДАТКИ

Додаток 1., рис. 1.1

Костюм головного героя: Степан

Додаток 2., рис. 1.2

Костюм з першої дії головної героїні: Марічка

Додаток 3., рис. 1.3

Костюм з другої дії головної героїні: Марічка

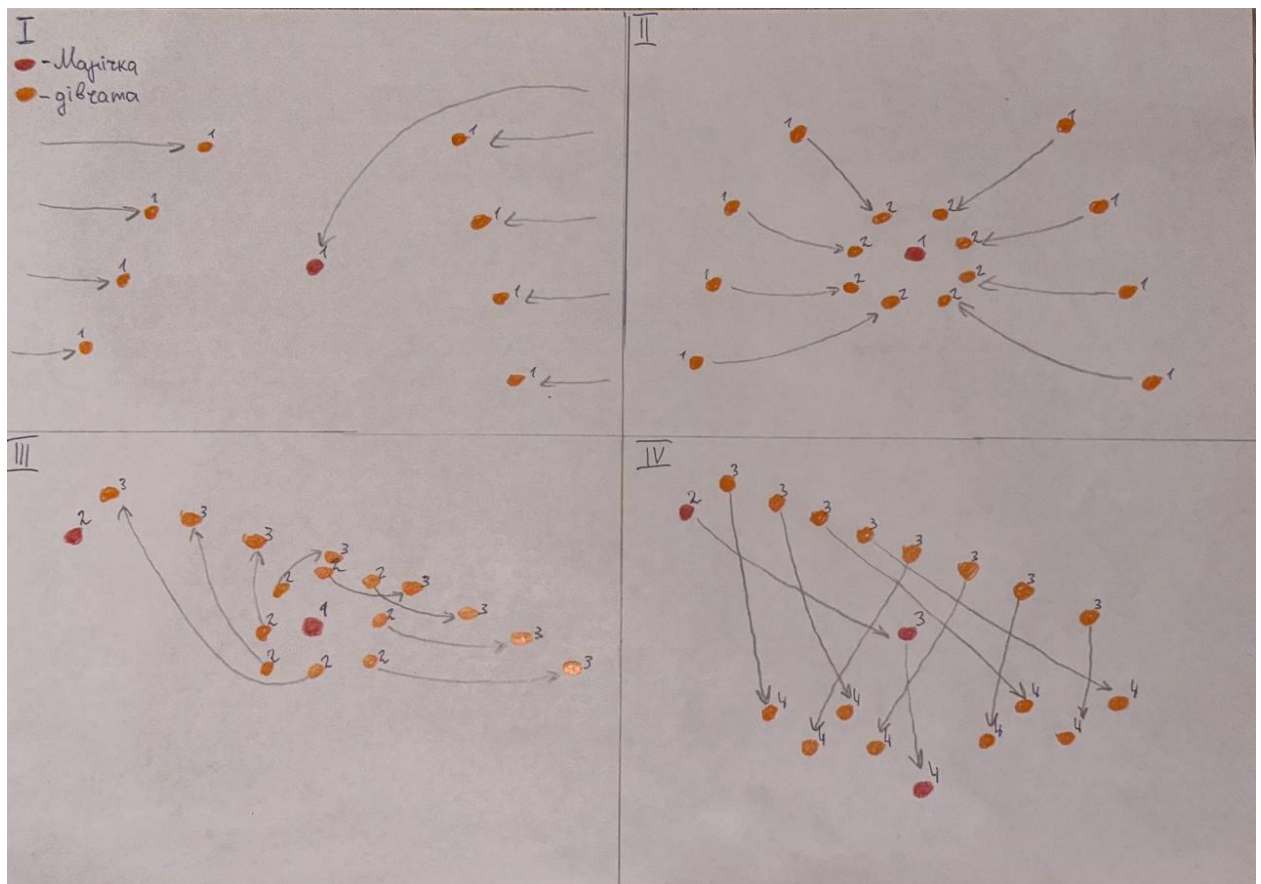
Додаток 4., рис. 1.4

Костюм кордебалету: Русалка

Додаток 5., рис. 1.5

Костюм кордебалету: дівчата

Додаток 6., рис. 1.6

Сценографічні ходи

ВИСНОВКИ

Підводячи висновки на цю тему, я хочу написати, що дуже важливо зберігати, вивчати та пам'ятати нашу історію, багатовікову культурну спадщину, наші традиції та міфологію, особливо зараз. Вистава, яку я хочу створити допоможе глядачам та артистам поринути в українську легенду, побачити на власні очі усі традиції та обряди, які робили наші пращури, створити враження магічного світу, де реальність переплітається з фантастичним. Також, розглядається любовна історія, головний герої готовий піти на ризик заради свого кохання, це також стане повчальним уроком. Головне, розвивати та просувати українське мистецтво по всьому світу, допомагати розкривати свої таланти артистам, постановникам та іншим мистецьким діячам.

Список використаних джерел

1. Воропай, О. Звичаї нашого народу: народньо-календарні звичаї: український народний одяг: етнографічний нарис / О. Воропай ; худож. оформл. І. Бородаєва. – Київ : Пульсари, 2012
2. Келемен Ю. Про деякі особливості святкування Купала на Волині / Ю. Келемен // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Сер.: Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – 2017
3. Кононенко О. А. Українська міфологія. Фольклор, казки, звичаї, обряди / О. А. Кононенко. – Харків : Фоліо, 2020
4. Українська міфологія та культурна спадщина: міфологічні уявлення, вірування, обряди, легенди та їхні відлуння у фольклорі і пізніших звичаях українців, братів-слов'ян та інших народів / автор О. А. Кононенко. – Харьков : Фоліо, 2011
5. З вогнем, вінками й хороводами. Як святкували Івана Купала у різних регіонах України / Суспільне. – Дата публікації 7 липня 2021. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://suspihne.media/145353-z-vognem-vinkami-j-horovodami-ak-svatkuvali-ivana-kupala-u-riznih-regionah-ukraini/>.
6. Івана Купала 2022: магія дня, традиції і заборони - як відзначити це свято / Glavred. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://glavred.net/holidays/ivana-kupala-2022-magiya-dnya-tradicii-i-zaprety-kak-otmetit-etot-prazdnik-10334562.html>.
7. Свято Івана Купала / МТРК МІСТО // Youtube. – Електрон. відео дані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=ci_L4R_hUJQ.
8. <https://youtu.be/CFQZfUgwINs>
9. <https://youtu.be/VgnrGt10afk>
10. Традиції та прикмети святкування Івана Купала / Армія FM. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://www.armyfm.com.ua/tradicii-ta-prikmeti-svyatkuvannya-ivana-kupala/>.
11. <https://yavoriv-info.com.ua/novini/novini-lvivshhini/magichna-nich-na-ivana-kupala>
12. https://espresso.tv/article/2019/07/03/yak_znayty_kvitku_paporoti_ivana_kupala_tradyciyi_ta_zvychayi_tayemnychogo_svyata_vid_praschuriv
13. <https://pervozvanivka.silrada.org/svyato-ivana-kupala-tradyciyi-ta-zvychayi/>
14. Вечір проти Івана Купала. Микола Гоголь [Електронний ресурс] / бібліотека української літератури /– Електронні дані. — Режим

доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=6> ,
вільний (дата звернення 02. 07 .2020 р.).

15. Вечір на Івана Купала [Електронний ресурс] // youtube – Електронні дані. — Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=Iu50kLP_8ac